

DƯƠNG HOÁN LÝ THẦN TÔNG HỌ LÝ HAY HỌ DƯƠNG?

THÁI MINH*

Vấn đề này, *Đại Việt sử ký toàn thư* viết: "Tìm con trai tôn thất để nuôi trong cung. Xướng chiếu rằng: "Trăm trị muôn dân mà đến già vẫn không có con nối, ngôi báu của thiên hạ truyền cho ai được! Nên nuôi con trai của các hầu Sùng Hiến, Thành Khánh, Thành Quảng, Thiếu Chiêu, Thành Hưng, chọn người nào giỏi thì lập làm thái tử". Bấy giờ con Sùng Hiến Hầu là Dương Hoán mới lên 2 tuổi mà thông minh lanh lợi, vua rất yêu, bèn lập làm hoàng thái tử (1). Và giới thiệu Thần Tông Hoàng đế như sau: "Vua huý là Dương Hoán cháu gọi Thánh Tông bằng ông, cháu gọi Nhân Tông bằng bác, con Sùng Hiến Hầu, phu nhân Đỗ Thị sinh ra. Khi mới 2 tuổi được nuôi trong cung. Nhân Tông băng lên ngôi báu ..." (2).

Trong cuốn "Lý tộc, Dương tộc gia phả" lại khẳng định Dương Hoán hay Dương Công Hoán là anh Phò mã võ tướng Dương Tự Minh là cháu bốn đời Tiết độ sứ Dương Đình Nghệ là con Dương Công Khanh.

Xin trân trọng giới thiệu tộc phả này qua bản photocopy. "Lý tộc, Dương tộc gia phả" do Dương Hữu Tự soạn năm Lê Trung Hưng thứ 20 (1567). Soạn giả cho biết sách này có từ thời Lý, Trần Thủ Độ thoán vị đã tàn sát họ Lý và họ Dương, khai quật mộ mà tổ tiên hai họ. Không còn bản cũ Dương Hữu Tự phải làm mới lại trong hoàn cảnh nhiều sự việc khó tra cứu. Cuốn tộc phả truyền đến

Dương Văn San người xóm 10 xã Yên Nhân, huyện Ý Yên, tỉnh Nam Định. Năm 1970 sách mục nát nhiều, Dương Văn San kịp sao chép được 8 tờ đầu sách. Bản photocopy còn có 15 tờ nguyên bản mờ nhòe đứt đoạn. Ở những tờ nguyên bản có 11 trang Dương Văn San chú bằng chữ Quốc ngữ câu: Tộc phả đoạn này rách mất 5 - 7 tờ. Sơ lược tính toán, tộc phả đầy đủ có từ 80 - 90 tờ. Đọc kỹ 8 tờ cụ San chép lại, tôi nhận thấy có đủ cơ sở để viết bài này.

Cuốn tộc phả gồm 2 phần họ Lý và họ Dương, họ Lý chỉ chép 4 đời vua là Thái Tổ, Thái Tông, Thánh Tông, Nhân Tông. Xin trích dịch từng đời vua.

Phần họ Lý

1. Cao cao tổ khảo huý Công Uẩn Thái Tổ Hoàng đế ngọc bệ hạ là con Phạm Thị Phương sinh 16-2 năm Giáp Tuất. Để sinh ở chùa Tiêu Sơn là người Cổ Pháp Bắc Giang. Năm 2 tuổi mẹ cho sư chùa Cổ Pháp là Lý Khánh Văn nuôi làm con. Vì thế mang họ Lý. Để thông minh tuấn tú lạ thường, văn võ toàn tài đến Hoa Lư, Ninh Bình làm Điện tiến chỉ huy sứ cho vua Lê Đại Hành. Đến thời Ngoại Triều nhỏ đại được bọn Vệ chi hậu triều đình là Đào Cam Mộc phù lập lên ngôi vua. Tại vị 18 năm truyền ngôi cho thái tử Phật Mã, lại về qui ở chùa Pháp Vân thọ 55 tuổi.

* Viện Nghiên cứu Hán Nôm

Cao cao tổ tì Thái hậu Nguyễn Minh Lục hiệu Hoa Tiên. Sinh quán tại Châu Cổ Pháp.

2. Cao cao tổ khảo húy Phật Mã Lý Thánh Tông Hoàng đế ngọc bộ hạ là con Lý Thái Tổ sinh ngày 26-6 năm Canh Tý tại vị 27 năm truyền ngôi cho Thái tử Nhật Tôn mất ngày 5-4 năm Giáp Ngọ thọ 56 tuổi.

Cao cao tổ tì Thái hậu hiệu Kim Liên Hoa.

3. Cao cao tổ khảo húy Nhật Tôn Lý Thánh Tông Hoàng đế ngọc bộ hạ là con Lý Thái Tông, sinh ngày 25-2 năm Quý Hợi. Để chưa có con nối nghiệp, vua xa giá du xuân toàn quốc, đến Hương Thổ Lỗi Tĩnh Bắc Ninh may gặp Ý Lan cho vào cung sinh Thái tử Càn Đức ở ngôi 17 năm, truyền ngôi cho Thái tử Càn Đức. Mất ngày 10-3 năm Nhâm Tý thọ 51 tuổi.

- Cao cao tổ tì Thái phi Dương Ý Lan (3) hiệu Từ Hương Thân Phi công chúa.

4. Cao cao tổ khảo húy Càn Đức Lý Nhân Tông Hoàng đế ngọc bộ hạ là con Lý Thánh Tông sinh ngày 25 tháng Giêng năm Bình Ngô, vua ban Phươg Hoài công chúa cho Dương thị là con gái Dương Công Tiến. Vua không con nối dõi, nuôi cháu ngoại Dương Hoán là con Sùng Hiến Hầu Dương Công Khanh và là em Thái hậu làm con mình để sau này thừa kế ngôi vua.

Nhân Tông ở ngôi 56 năm, (vua mất di chiếu Dương Hoán nối ngôi. Dương Hoán sau khi cỡi bò tang phục lên ngôi vua là Thần Tông Hoàng đế). Ngày 19-3 năm Đinh Mùi, Nhân Tông mất thọ 62 tuổi.

- Cao cao tổ tì Dương Thị Phươg Hoài công chúa hiệu Thanh Hương con Dương Công Tiến.

Phấn họ Dương

Viễn tổ có Dương Minh Triết làm Thái sư Quốc công đời Hùng Vương thứ nhất và

Dương Minh Thắng làm lạc tướng Vũ Ninh đời Hùng Vương thứ 6. Tiếp theo là những trực hệ của Dương Hoán Lý Thần Tông. Xin lần lượt trích dịch.

1. Cao cao tổ khảo Dương Đình Thiện sinh quán tại Long Vi Cổ Pháp châu Bắc Ninh sinh nam tử Dương Đình Tín và Dương Đình Nghệ. Mộ táng tâm gò đất Long Vi.

2a. Cao cao tổ khảo Dương Đình Tín là con trưởng Dương Đình Thiện, sinh con trai là Dương Đình Tiến.

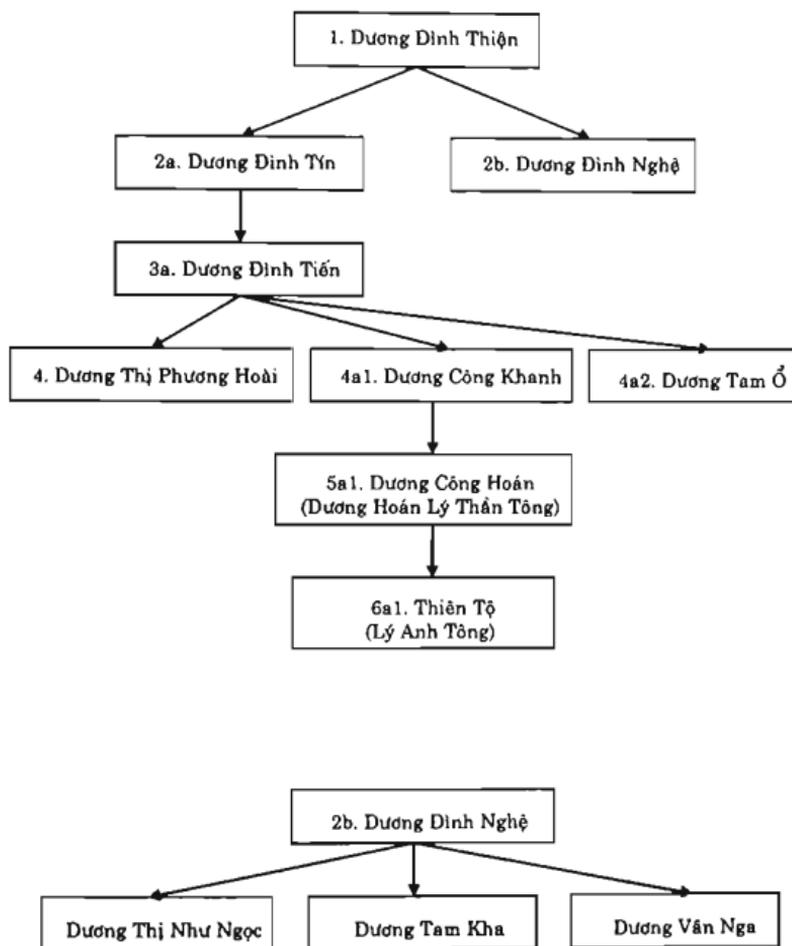
2b. Cao cao tổ khảo Dương Đình Nghệ là con thứ Dương Đình Thiện. Sinh ngày 16-2 năm Giáp Ngọ. Ban đầu làm thứ sử châu Cổ Pháp. Đến năm Nhâm Tý, Chu Diên diều về làm Thứ sử Ái Châu rồi định cư lập ấp ở Phú Quy Hoá Tĩnh Hưng Hoá. Trước làm nha tướng giúp Khúc Thừa Dụ đến khi Khúc Thừa Mỹ thất thế thì Đình Nghệ trở về núi rừng Hưng Hoá hội binh chiêu mộ nghĩa sĩ hùng dũng. Mùa xuân Tân Mão tiến đánh Giao Châu, tổng công kích giết Lý Khắc Chính lên ngôi tự xưng Tiết độ sứ. Ở ngôi 8 năm sinh Dương Thị Như Ngọc, Dương Tam Kha, Dương Văn Nga. Năm Mậu Tuất ngày 25-11 bị Kiều Công Tiễn giết thọ 65 tuổi.

3a. Cao cao tổ khảo Dương Đình Tiến tự Trung Chính là con trưởng Dương Đình Tín. Làm Thừa tướng Quốc công triều đình Lý Thánh Tông. Sinh một nữ Dương Thị Phươg Hoài (4) hai nam là Dương Công Khanh và Dương Tam Ổ.

- Cao cao tổ tì Phạm Như Hoa ...

4a1. Cao Cao Tổ Khảo Dương Công Khanh tự Trung Kiên là con trưởng Dương Đình Tiến. Tước hiệu Sùng Hiến Hầu, Quan Công triều đình Lý Nhân Tông sinh 2 nam Dương Công Hoán, Dương Tự Minh, 1 nữ Dương Thị Huệ ...

SƠ ĐỒ TRỰC HỆ CỦA DƯƠNG HOÁN LÝ THẦN TÔNG

藝苑者與世宗二十年歲庚寅年春天正月朔日

南定省義興府大安縣清溪楊乾社中村楊族

楊有嗣號遵承祖父新立家譜李族全楊族苗傳之

謂曰初陳守度篡位李昭皇主守壽國殺李穉此程

貳

姪破家居宮殿姪孫譜開極墓塢祖先以為失忝

茲再新立家譜所被久決多事殆尋不可依前譜

上自峯州白鶴縣永祥府富壽省叙至武寧古法天

京北處東岸縣北寧省龍尾社

高無節者 研達楊燭 宗賢孫楊功 師之子也

與太后之弟也 以為己子 叙曰承緒嗣帝位

在位五十 六年帝崩 遺詔子楊煥 為繼嗣 釋服繼位

是為神宗 皇帝至丁未 二月十九日 壬壽六十二 歲

其墓壙在古 法天宮北 東庚地 陵

高為祖妣 太后楊氏 若懷公主 芳禧香楊 功進之子也

生於己巳 年正月初 六日至此 甲午亡壽 六十一歲

其墓壙在 京兆東 梓縣山 林後禁地

- Cao cao tổ tì hiệu Từ Thuần ...

5a1. Cao cao tổ khảo huy Dương Hoán Lý Thần Tông Hoàng đế ngọc bệ hạ là con trưởng Dương Công Khanh sinh ngày 06-11 năm Bình Thân (Lý Nhân Tông không có con, vua nuôi làm con nối nghiệp vì thế đổi là họ Lý, thừa kế cơ nghiệp nhà Lý) sinh thái tử Lý Thiên Tộ, ở ngôi 11 năm. Mất năm Mậu Ngọ truyền ngôi cho thái tử Thiên Tộ thọ 23 tuổi.

- Cao cao tổ tì Nguyễn Thị Quyên ...

5a2. Cao cao tổ khảo Dương Tự Minh là con thứ Dương Công Khanh làm Tả tướng thời Lý Anh Tông gặp nạn nhà Trần chạy lên Đồ Lương Thái Nguyên.

6a1. Cao cao tổ khảo huy Thiên Tộ Lý Anh Tông hoàng đế ngọc bệ hạ là con vua Dương Hoán sinh ngày 09 tháng 4 năm Bình Thân. Sinh 2 nam Long Xướng, Long Cán tại vị 37 năm ... truyền ngôi cho thái tử Long Cán.

- Cao cao tổ tì Thái hậu Lê Thị ...

4a2. Cao cao tổ khảo Dương Tam Ỗ là con thứ Dương Công Tiến làm Tả tướng bảo

hộ triều đình Lý Thần Tông đánh thắng giặc Chiêm Thành.

Trên đây tôi đã dịch đầy đủ những tờ còn rõ trong bản tọc phả, lược bỏ những chi tiết trùng lặp như quê quán, nơi an táng của các nhân vật ...

Cuối cùng để trả lời câu hỏi ở đầu bài tôi lại trích dẫn *Toàn Thư*. Dương Hoán lên ngôi vua năm 1128. Đến năm 1129: "Ngày Giáp Ngọ tôn thân sinh là Sùng Hiến Hầu làm Thái Thượng hoàng và mẹ thân sinh là Đỗ thị làm Hoàng Thái hậu ở cung Đồng Nhân".

Lê Văn Hưu bàn: "Thần Tông là con người tôn thất, Nhân Tông nuôi làm con cho nối nghiệp đại thống đáng lẽ phải lấy Nhân Tông làm cha mẹ, thân sinh Sùng Hiến Hầu là Hoàng thúc, phong mẹ thân sinh Đỗ Thị là Vương Phu nhân, như Tống Hiếu Tông đối với Tú An Hi Vương và phu nhân Trương Thị, để tỏ ra một gốc là phải. Nay lại phong Sùng Hiến làm Thái Thượng hoàng và Đỗ Thị làm Hoàng Thái hậu chà hoá ra hai gốc ư?... " (5).

Tôi xin trân trọng được chia sẻ với nhận xét ấy của tiến nhân.

CHÚ THÍCH

(1). *Dại Việt sử ký toàn thư*. Cao Huy Giu dịch, Đào Duy Anh hiệu đính, Nxb. Văn hoá Thông tin, in lần thứ 3, Hà Nội, 2006, tập 1, tr. 318.

(2). Sách đã dẫn, tr. 331.

(3). *Toàn thư* chỉ ghi Ý Lan không tên họ. Có tài liệu viết Ý Lan là Lê Thị Yến.

(4). Dương Thị Phương Hoàì sau là vợ Lý Nhân Tông.

(5). Sách đã dẫn, tr. 336.